

БОРИСЛАВ ШУРДИЋ

**ИЗВЕШТАЈ О УЧЕШЋУ НА МЕЂУНАРОДНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ
МУЗЕОЛОГА У БЕРЛИНУ И О СТУДИЈСКОМ БОРАВКУ
У НДР (15.—25. мај 1988.)**

На основу Програма културно-просветне сарадње СФР Југославије и Немачке Демократске Републике и Споразума о непосредној сарадњи Историјског музеја Србије са Музејом немачке историје у Берлину, организован ми је студијски боравак у Немачкој Демократској Републици од 16. до 25. маја ове године.

Током овог боравака обавио сам следеће послове:

— учествовао на међународној конференцији „Музеј и музеологија“ коју је у Берлину организовао Музеј немачке историје у сарадњи са Државним историјским музејом СССР (Москва). Конференција је одржана поводом заједничког издања књиге „Музеологија — теоријски основи и методика рада у историјским музејима“. Конференција је одржана од 17. до 19. маја 1988. године;

— упознао сам се са формама образовног рада Музеја немачке историје;

— разговарао сам са представницима Музеја немачке историје о даљим могућностима наставка сарадње наших музеја;

— у оквиру студијске екскурзије обишао музеје у Тирингији.

Основни циљ међународне конференције „Музеј и музеологија“ поред представљања теоријских основа поменуће књиге био је покушај дефинисања тренутног стања развоја и позиције музеологије као теоријског промишљања музејске праксе. По моме мишљењу преамбициозно, већина учесника скупа који су уједно били и аутори појединих прилога у овој књизи покушавала је да књигу представи као један од најзначајнијих прилога савременој музеологији.

Реферати изложени на конференцији били су подељени на три основне теме:

1. Темљи (марксистичко-лењинистичке) музеологије;
2. Проблеми научно-истраживачког рада у музејима историје;
3. Специфични проблеми музејске комуникације и изложбе као најважнијег облика ове комуникације.

Наслов мога реферата био је „MUSEUM EXHIBITION AS A COMMUNICATION MEDIUM — Semiological approach“ („Музејска изложба као комуникацијски медијум — семиолошки приступ“. Реферат је био увршћен првобитно у тему 3. али је накнадно прикључен теми 1. што мислим да је било сасвим исправно јер је суштина мога излагања била усмерена на истраживање могућности утемељења једне дескриптивне теорије музејске праксе на семиолошком приступу као полазној методолошкој основи. Моје становиште је скоро у потпуности одступало од генерално усвојеног теоријског концепта изложеног у „Музеологији“. Зато је и рад био предлог алтернативног приступа већем броју радова обухваћених овом темом. За разлику од ових радова који су углавном постулирали одређене оквири марксистичке социологије као идеолошке базе и дијалектичког материјализма као методолошке базе музеологије, ја сам тражећи друге, нашем времену примереније путеве покушао да укажем на могућности установљења музеологије на темељима евидентних доприноса семиологије и модерне информатологије. И то имајући у виду савремена истраживања места и друштвене улоге музеја у доба информатичке револуције и постиндустријског друштва. Уједно сам указивао да прихватање ових теоријских и методолошких основа јасно води и елиминацији постулирања било којег идеолошког становишта као полазне основе и показује његову беспотребност.

И поред видних разлика у односу на ставове „Музеологије“ реферат је по мојој оцени прихваћен повољно и предложено ми је његово објављивање у часопису „Neue Museumskunde“, водећем музејском журналу у НДР који има и значајну међународну репутацију. На жалост, време за расправу и примедбе било је толико оскудно да уопште није могло да дође до озбиљнијих теоријских сучељавања и дијалога *ad hoc* који су на оваквим скуповима често плоднији од самих излагања. Расправа је остављена за незванични део скупа. Недостатак времена за расправу је иначе и најозбиљнија примедба организатору који је у своме делу посла направио низ ситних и бар толико крупних пропуста. (Учесници скупа нису могли да дођу пре излагања ни до какве лапидарног резимеа, симултани преводиоци нису били упућени у стручну терминологију, нити су могли да добију унапред текстове које је требало да преводе, радно време конференције је било веома дуго, дијапројектор неадекватан са величину сале у којој је скуп радио итд.) Немам разлога да кријем да сам био разочаран организацијом, очекујући можда и више него што је требало, вероватно због некритичког веровања у пословичну немачку тачност и организациону способност.

Увидом у рад образовне службе Музеја немачке историје стекао сам утисак да је ова служба врло ангажована у раду Музеја и да заузима равноправан положај, односно има равноправан третман са осталим научно-истраживачким и стручним

службама овог музеја. (Ово није чест случај у музејској пракси). С друге стране методе рада са публиком су традиционалне, без иновација и тражења атрактивнијих решења којима би се привукло више публике. Вероватно је и то један од разлога због којих је занимање домаће, а посебно стране публике за изложбе овог музеја невелико. Музеј немачке историје није искористио близину и привлачност Пергамон музеја и његову велику популарност.

Методe комуникације и образовног рада са публиком имао сам прилике да упознам и за време студијске екскурзије по Тирингији (од 21. до 24. маја). На овом путовању посетио сам следеће музеје и музејски употребљаване споменике културе:

- ЕРФУРТ: Ангер музеј, Музеј средњевековне уметности Гириингије и Етнографски музеј Тирингије;
- АРНШТАТ: Шлосмузеум и Богородичину цркву;
- АЈЗЕНАХ: Дворац и музеј Вартбург и Бахову спомен-кућу;
- ВАЈМАР: Музеј праисторије и ране историје Тирингије и Гетеов музеј.

На основу ових посета могу генерално оценити да музеји Немачке Демократске Републике чувају изузетно вредно културно-историјско благо, што је непосредно у вези са значајем овог простора у историји културе Европе.

Ниво музеографског приступа решењима поставки веома варира. Од неких традиционалних (Ангер музеј, Шлосмузеум, Музеј Марке у Берлину, преко оних „империјалних“ (Бобе музеј у Берлину) до изузетно модерних и атрактивних (Гете Музеј у Вајмару).

Интересовање публике за музејске изложбе је такође различито. Неки музеји (Гете, Пергамон и Вартбург) имају проблема због изузетно велике посете која знатно утиче на заштиту изложених предмета и ствара проблеме у одржавању изложбеног простора. Тако Гетеова спомен кућа и музеј приме годишње просечно 200.000 посетилаца. С обзиром на величину овог простора (свега око 800 m ходне линије), организација посете је и најтежи проблем овог музеја.

Инсистирање на едукативности изложбе често доводи до занемаривања укупних могућности комуникације са посетиоцем коју она може да пружи. Овај проблем је био посебно уочљив у Музеју праисторије и ране историје Тирингије у Вајмару. Током целе изложбе преплићу се оригинални експонати и копије, односно реконструкције без указивања посетиоцу на разлику међу њима. Додуше, са тачке гледишта музејског стручњака који је себи поставио циљ да припреми пре свега „илустрацију“ онога чему посетилац треба да буде поучен, ово разликовање нема неки посебан значај. Међутим, истицање разлике између става који је савремена интерпретација и предлога за критички приступ према материјалном остатку као

носиоцу информација свога времена сигурно је врло битно. Једнодимензионалност схватања медијске улоге музеја довела је и до једнодимензионалног приступа формулисању.

Техничка опремљеност поставке и изложбеног простора најчешће заостаје за културно-историјском вредношћу експоната, посебно у мањим музејима.

Разговори о сарадњи са Музејом немачке историје били су корисни јер је у нашој земљи управо у току процедура израде предлога за планирање новог програма културно-просветне сарадње СФР Југославије и Немачке Демократске Републике.

Обострана је жеља да се у следећем програмском периоду сарадња Историјског музеја Србије и Музеја немачке историје усмери ка размени информација и раду на стручним темама од обостраног интереса. Посебно за теме везане за рестаурацију, конзервацију и остале видове заштите музејског материјала, проблеме документације, изложбе и других видова музејске комуникације, теоријске проблеме музеологије итд.

Музеј немачке историје предложио је да се у овоме периоду не врше размене изложби како због погоршања економских услова који су све тежи и значајно утичу на квалитет организације, тако и због преаузетости стручњака немачког партнера у „домаћим“ културним програмима.

Немачки партнер је посебно заинтересован за размену информација и тема у области музеологије.

После завршеног боравка у Немачкој Демократској Републици, користећи део годишњег одмора посетио сам и неке музеје у Савезној Републици Немачкој. У сарадњи са клубовима наших радника и Југословенским конзулатом у Диселдорфу одржао сам три предавања са пројекцијама слајдова о културно-историјским споменицима и музејима на тлу Србије. Ова предавања била су намењена ученицима виших одељења југословенских школа које раде у предграђима овог града (Ратингену, Метману и Екратху). У Метману је постојало интересовање и градских власти да се овакво предавање одржи и немачким грађанима јер многи од њих своје годишње одморе проводе у Југославији о чијој историји и култури не знају много. На жалост због краткоће мога боравка у СР Немачкој и организационих проблема (обезбеђење сале, благовремено обавештавање јавности итд.) ово је одложено за неки други пут. Ако га буде.